GR 200408111649 50001-2402

अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्रांचे
दर्जानिहाय अ,ब,क,ड वर्गीकरण
करण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक आयटीआय-१०००/(१८२)/व्यशि-१
मंत्रालय विस्तार भवन,मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २०जानेवारी,२००१.

पहा :- संचालक, (प्रशिक्षण) व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, यांचे पत्र क्रमांक ३ / वर्गीकरण / २००० / १९०१५दिनांक ११.६.२०००.

पार्श्वभूमी :- राज्यात शिल्पकारागिर प्रशिक्षण योजनेंतर्गत प्रशिक्षण देणा-या अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्रांची संख्या मोठी आहे. या योजनेसाठी लागणारी अत्यावश्यक जागा, इमारत, यंत्रसामुग्री , टूल किटस, विद्युत पुरवठा व शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी वर्ग इत्यादी बाबतची मानके ही जरी केंद्र सरकार व महाराष्ट्र शासनाने वेळोवेळी निश्चित केलेली असली तरीही या खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्रामधून दिल्या जाणा-या प्रशिक्षणाचा दर्जा सर्वच संस्थांमधून उच्च प्रतीचा नाही. सर्व संस्थांमधून चांगल्या दर्जाचे प्रशिक्षण मिळावे, गुणवत्ता वाढीची निकोप स्पर्धा संस्थांमध्ये सुरु व्हावी, संस्थेच्या गुणवत्तेचा नेमका दर्जा समाजाला माहीत व्हावा, निकृष्ट संस्थांना पायबंद तर उत्कृष्ट संस्थांना उत्तेजन मिळावे या बहूउददेशाने खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्रांचे अ,ब,क,ड असे वर्गीकरण करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय :- राज्यात शिल्प कारागिर प्रशिक्षण योजनेअंतर्गत कायम विना अनुदान तत्वावर अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्रामधून प्रशिक्षण देण्यात येते.अशा सर्व केंद्रांचे अ, ब, क, ड असे वर्गीकरण करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.त्याबाबतचे मापदंड सोबतच्या प्रपत्र " अ " मधील भाग-१,भाग-२ व भाग-३ मध्ये देण्यात आले आहेत. प्रपत्रात नमूद केलेले वेगवेगळे मुद्दे विचारात घेऊन संस्थेस गुण देण्यात येवून या सर्व मुद्यांना देण्यात आलेल्या एकुण गुणांच्या आधारे संस्थांचे खालील प्रमाणे वर्गीकरण करण्यात यावे.

अ.क्र.	संस्थेस प्राप्त झालेले गुण	गुणांचे प्रमाण	संस्थेचा दर्जा
१.	२७०पेक्षा जास्त	९०% पेक्षा जास्त	अ
२.	२११ ते २७०	७० ते ९०%	ब
३.	१८१ ते २१०	६० ते ७०%	क
४.	१५० ते १८०	५० ते ६०%	ड

२. अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्रांचे निरिक्षण करण्याकरीता खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे..

समितीची रचना -

१) जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी - अध्यक्ष

२) निरिक्षक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण प्रादेशिक कार्यालय - सदस्य

३) संबंधित जिल्ह्यातील जिल्ह्याच्या ठिकाणच्या शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेचे प्राचार्य - सदस्य

समितीचे कार्य -

१) निरिक्षण करण्याच्या दृष्टीने योग्य ती पूर्व तयारी करण्याच्या सूचना संबंधीत संस्थेस किमान आठ दिवस अगोदर द्याव्यात.

२) समितीस ठरवून दिलेल्या संस्थांचे निरीक्षण सोबत जोडलेल्या प्रपत्र "अ" मधील मापदंडाच्या आधारे करावे.

३) प्रपत्र "अ "मधील मापदंडाच्या आधारे प्रत्येक निकषाला गुण देऊन एकुण गुणाच्या आधारे संस्थेचा दर्जा अ,ब,क,ड असा निश्चित करावा.

४) समितीचे निरिक्षण हे पूर्णत: वस्तुस्थिती वर आधारीत असावे. यासाठी आवश्यक त्या ठीकाणी विद्यार्थी , शिक्षक,शिक्षकेतर कर्मचारी, प्राचार्य यांच्याशी संवाद साधून प्रशिक्षण व गुणवत्तेबाबतच्या सत्य बाबी जाणून घ्याव्यात.

५) अ,ब,क,ड वर्गीकरण करण्याबरोबरच संस्थेने मागील दोन वर्षात केलेल्या अनियमितता / नियमांचे उल्लंघन अथवा उत्कृष्ठ कार्य यांचा उल्लेख निरिक्षण अहवाल सोबत स्वतंत्ररित्या जोडण्यात यावा.

६) संस्थेच्या वर्गीकरणाचा अहवाल निरीक्षणानंतर आठ दिवसात संचालक व उपसंचालकांकडे शिफारशीसह पाठवावा.

३. याबाबतच्या सुचना संचालक, प्रशिक्षण, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई यांनी संबंधीत उपसंचालक आणि जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी व सर्व संबंधितांना द्याव्यात.निरिक्षण अहवालाच्या आधारे संचालक, प्रशिक्षण, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण यांनी संबंधीत संस्थांना अ, ब, क, ड असा वर्ग / दर्जा द्यावा.

४. ब, व क या वर्गात मोडणा-या संस्थांना संस्थेतील त्रुटी दूर करण्यासाठी कमीत कमी एक व जास्तीत जास्त ६ महिन्यांचा कालावधी देण्यात यावा.या कालावधीमध्ये संस्थेने त्रुटींची पूर्तता केली किवा कसे याबाबतची पहाणी कालावधी संपल्यानंतर करण्यात यावी. त्यानंतर प्राप्त झालेल्या क वर्गातील संस्थांवर निरिक्षण अहवालाच्या अनुषंगाने पुढील योग्य ती कार्यवाही करण्याबाबत शासनास शिफारस करण्यात यावी.

५. "ड "वर्गातील संस्था प्रमुखांना त्यांची संस्था मानकांची पूर्तता करीत नसल्यामुळे मान्यता रद्द का करण्यात येऊ नये ? अशा प्रकारची कारणे दाखवा नोटीस निरीक्षण अहवालाच्या प्रतीसह पाठविण्यात यावी. संस्थेस खुलासा सादर करण्यासाठी एक महिन्याचा कालावधी देण्यात यावा. संस्थेने सादर केलेला खुलासा निरिक्षण अहवालाच्या प्रतीसह संस्थेची मान्यता रद्द करण्याबाबत किंवा संस्थेवर दंडात्मक

कार्यवाही करण्याबाबत किंवा संस्थेची प्रवेश क्षमता कमी करण्याबाबत किंवा काही वर्षासाठी प्रवेशावर बंदी घालण्याबाबतच्या एक किंवा अनेक शिफारशी करुन प्रस्ताव शासनास सादर करावा.

६. सर्व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्राचे अ,ब,क,ड हे वर्गीकरण दरवर्षी मे अखेर पूर्ण करण्यात यावे. तसेच या संस्थांना मिळालेला दर्जा / वर्गाबाबत दरवर्षी जुलै मध्ये वर्तमानपत्रात प्रसिध्दी द्यावी. जेणेकरुन जनतेला खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्राच्या गुणवत्ता / दर्जा बाबत माहिती होईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

श्री.मा.कारंडे

(श्रीनिवास मा. कारंडे)
अवर सचिव,महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

संचालक (व्यवसाय शिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय,महाराष्ट्र राज्य,मुंबई.

संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

उपसंचालक,व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण प्रादेशिक कार्यालय,मुंबई,पुणे,नशिक, नागपूर, अमरावती, औरंगाबाद,

प्राचार्य, सर्व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र.

जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी, सर्व जिल्हे.

निवड नस्ती ,व्यशि-१.

प्रपत्र "अ "(भाग -१)

संस्थेत उपलब्ध असलेली साधनसामुग्री (Infrastrure)

अ.क्र.	निकष	डी.वी.ई.टी.च्या प्रमाणकानुसार आवश्यक	संस्थेकडे प्रत्यक्षात उपलब्ध	जास्तीत जास्त गुण	९६ ते १०० %	९१ ते ९५%	८० ते ९०%	८०% पेक्षा कमी	प्राप्त गुण	अभिप्राय
१	व्यवसायाकरीता आवश्यक जागा, कार्यशाळा (संस्थेच्या मालकी जागेत पक्के बांधकाम)			२०	२०	१५	१०	००		
२	वर्ग खोल्या, ड्रॉईंग हॉल, ग्रंथालय, इ. (पक्के बांधकाम)			१०	१०	०७	०५	००		
३	कार्यालय व भांडारकक्षासाठी उपलब्ध जागा .			५	५	०३	०२	००		
४	थ्री फेज विद्युत पुरवठा.			१०	१०	०७	०५	००		
५	व्यवसायनिहाय आवश्यक यंत्रसामुग्री, शॉप आउटफिट			३०	३०	२०	१०	००		
६	व्यवसायनिहाय आवश्यक हत्यारे व उपकरणे, टुल किट्स			१०	१०	०७	०५	००		
७	संस्थेकडील तुकडया लक्षात घुउन आवश्यक असलेला शिक्षक वर्ग (किमान २/३ वेतनश्रेणीवर) प्रवेशक्षमतेप्रमाणे शिक्षकांची पदे			१०	१०	०५	०३	००		
८	शिक्षकेतर पदे			५	५	०३	०२	००		
	एकुण गुण:-			१००						

प्रपत्र "अ "(भाग - २)

प्रशिक्षणाचा दर्जा व गुणवत्ता (संस्थेच्या प्रशिक्षणाचा दर्जा व बहिस्त कार्यक्षमता व त्याचा उपयोगितेच्या अनुषंगाने परिणाम)

अ.क्र.	निकष	अपेक्षित लक्ष	संस्थेकडे प्रत्यक्षात उपलब्ध	जास्तीत जास्त गुण	९६ ते १०० %	९१ ते ९५%	८० ते ९०%	८०% पेक्षा कमी	प्राप्त गुण	अभिप्राय
१	चालु स्थितीत असलेल्या यंत्रसामुग्रीचे प्रमाण	१००%		५	५	३	२	००		
२	शिक्षकांनी ठेवावयाचे अभिलेख, प्रगतीपत्र, कच्च्या मालाची नोंदवही, जड संग्रह, प्रशिक्षणार्थी रजा नोंदवही पाठपुरावा इ.	१०%		५	५	३	२	००		
३	सुरक्षिततेबाबत उपाय	१००%		५	५	३	२	००		
४	हाऊस किपिंग व यंत्रसामुग्रीचे लेआऊट	१००%		५	५	३	२	००		
५	संस्थेतील शिक्षकांना मिळत असलेली पारितोषिके/बक्षिसे त्यांचा इतर उपक्रमात सहभाग	किमान २		५	५	३	२	००		
६	संस्थेत उपलब्ध असलेली दृकश्राव्य साधने व त्यांची चालु स्थिती	८०%		५	५	३	२	००		
७	दृकश्राव्य साधने प्रशिक्षणात वापरत असलेल्या शिक्षकांचे प्रमाण	८०%		५	५	३	२	००		
८	संस्थेत उपलब्ध असलेली इनस्ट्रक्शनल मटेरिअल, पुस्तके, चार्टस, मॉडेल्स् , प्लानस् , डेमो इ.	१००%		१०	१०	७	५	००		
९	कच्च्या मालावर प्रती प्रशिक्षणार्थी प्रती महिना झालेला खर्च	अभियांत्रिकी -रू.१०० दरमहा बिगर अभियांत्रिकी -रू.८० दरमहा		५	५	३	२	००		
१०	ट्रेड थिअरी, नियोजन, अंमलबजावणी, आकलन	१००%		५	५	३	२	००		
११	प्रात्यक्षिके नियोजन कौशल्य संख्या	१००%		१०	१०	८	५	००		
१२	जॉबची गुणवत्ता	१००%		१०	१०	५	५	००		
१३	प्रशिक्षणार्थी -			५	५	३	२	००		
	१. उपस्थितीचे प्रमाण	१००%		५	५	३	२	००		
	२. प्रशिक्षणार्थी दैनंदिनी	१००%		५	५	३	२	००		
	३. वर्गपाठ / प्रात्यक्षिक जर्नल	१००%		५	५	३	२	००		
	४. जॉबची एव्हॅल्युएशन	१००%		५	५	३	२	००		
	५. मॉडेल्स / उपयुक्त वस्तु जॉबची संख्या	१००%		५	५	३	२	००		
	एकूण:-			१००						

प्रपत्र "अ" (भाग - ३)

बहिस्त गुणवत्ता

अ.क्र.	निकष	अपेक्षित लक्ष	संस्थेकडे प्रत्यक्षात उपलब्ध	जास्तीत जास्त गुण	९६ ते १०० %	९१ ते ९५%	८० ते ९०%	८०% पेक्षा कमी	प्राप्त गुण	अभिप्राय
१	विद्यार्थ्यांच्या प्रवेशाचे प्रमाण	१००%		५	५	३	२	००		
२	संस्थेतील विद्यार्थ्यांच्या गळतीचे प्रमाण	<१०%		५	५	३	२	००		
३	विद्यार्थ्यांचे उत्तीर्ण होण्याचे प्रमाण	१००%		५	५	३	२	००		
४	संस्थेने उत्पादनाभिमुख्य योजना, सेवाक्षेत्र, प्रशिक्षण सल्ला व मार्गदर्शन देऊन संस्थेकरीता मिळविलेला महसूल	आवर्ती खर्चाच्या १०%		१५	१५	१०	०५	००		
५	संस्थेतून उत्तीर्ण होऊन बाहेर पडणा-या प्रशिक्षणार्थ्यांना सहा महिन्यात नोकरी मिळण्याचे प्रमाण	>४०%		१०	१०	५	२	००		
६	संस्थेतील एकावर्षात स्वयंरोजगार सुरु केलेल्या उत्तीर्ण प्रशिक्षणार्थ्यांचे प्रमाण	>४०%		२०	२०	१५	१०	००		
७	संस्था कारखाने समन्वय ,कारखाने व इतर बाहेरील संस्थांचा अभ्यासक्रम विकास दर्जा व गुणवत्ता वाढविण्यासाठी सहभाग / समन्वय	एमओयू, भेटी, व्याख्याने, प्रशिक्षण		१०	१०	५	३	००		
८	संस्थेने शिकाऊ उमेदवारी योजनेअंतर्गत स्थित करुन भरलेल्या जागा	प्रवेशाच्या १००%		२०	२०	१५	१०	००		
९	अ) अखिल भारतीय कौशल्य स्पर्धेत विद्यार्थी आल्यास - ब) राज्य पातळीवर कौशल्य स्पर्धेत विद्यार्थी आल्यास -	किमान एक		५ ५	प्रथम - ३ द्वीतीय -२	प्रथम - ३ द्वीतीय -२	००	००		
	एकूण गुण			१००				००		